

Asia: VN/3920/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen laadun edellytyksistä (1 §)

Asetustekstissä täydennyskoulutuksen laadun edellytykset on kuvattu suhteessa täydennyskoulutuksen tavoitteisiin. Laadun määrittely myös tässä yhteydessä olisi perusteltua. Täydennyskoulutus suunnitelma huomioiden henkilöstön yksilölliset ja ammattiryhmien koulutustarpeet on tärkeää. Tarvitaan strategista ja käytännön läheistä lyhyemmän aikavälin suunnittelua. Suunnitelman laadinta yhteistyössä organisaation ja henkilöstön kesken on tarpeellista kirjata myös asetukseen. Tulevaisuuden osaamisalueiden ja täydennyskoulutuksen sisällöllinen tunnistaminen on ennakoinnin osalta merkittävää strategista suunnittelua.

On tärkeää, että asetuksella ohjattaisiin hyvinvointialueita seuraamaan myös koulutuksen sisältöä, laatua ja vaikuttavuutta. Haasteena on ollut koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin toteuttamiseksi tarvittavien mittareiden puuttuminen. Henkilökohtaisen arvion koulutuksen vaikuttavuudesta osaamisen vahvistamiseksi lisäksi, tarvitaan yhteisiä generisiä mittareita vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Henkilöstön tehtävärakenteiden ja työnjaon kehittämiseksi tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen integraation toteutumisen monialaista yhteistyötä ja vahvaa sopimista säännöllisen ja suunnitelmallisen ammattitaitoa ja osaamista ylläpitävän ja kehittävän koulutuksen edistämiseksi. Asetus tukisi eri ammattiryhmien osaamisen yhteensovittamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujärjestelmän integraatiota. Edellyttää kansallista ohjausta eri tehtäväkokonaisuuksien rakenteiden tukemiseksi.

Perehdytys ja erikoistumiskoulutus on hyvä erottaa täydennyskoulutuksesta. Perustelumuistion s. 9 viimeinen virke: ” Täydennyskoulutuksella ei kuitenkaan tarkoitettaisi esimerkiksi työntekijän tavanomaista perehdytystä eikä lähtökohtaisesti erikoistumiskoulutusta, jolla tavoiteltaisiin uuden

ammatin hankkimista tai koulutusta, jonka tarkoituksena ei olisi vastata työntajan ja työtehtävien edellyttämiin osaamistarpeisiin” vaatii käsitteiden selkeyttämistä (uuden ammatin hankkiminen vs. erikoistumisopinnot).

Merkittävä ja tärkeä huomio on täydennyskoulutuksen suuntaamista esimerkiksi erityisesti kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien huomioimiseen. Tämä osa-alue on nyt ja tulevaisuudessa erittäin merkittävä kokonaisuus muun muassa työperäisen maahan muuton tukemiseksi hyvinvointialueille.

2. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen määrästä (2 §)

Asetuksessa viitataan henkilöstön osallistumisen riittävyyteen oman ammattitaidon ja osaamisen ylläpitämiseksi. Riittävyyden määritelmä suhteessa osaamiseen on tärkeä tarkentaa. Omavalvonnassa määrittely on tärkeä. Perustelumuistiossa viitataan 1 §:ssä vahvasti täydennyskoulutuksen mahdollisuuteen osaltaan vastata sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön työtehtävien ja toimenkuvien osaamis- ja kehittymistarpeisiin sekä tukea siten sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota parantamalla henkilöstön ja eri ammattiryhmien ammatillisen osaamisen yhteensovittamista. Vaikka asetuksella ei säädettäisi täydennyskoulutuksen vähimmäis- tai enimmäismäärästä, organisaatioiden tulee varmistaa täydennyskoulutuksen tasapuolisesta jakautumisesta eri ammattiryhmien kesken. Hyvinvointialueiden tiukka taloudellinen tilanne ei saa uhata täydennyskoulutuksen määrää tai toteutumista, joten olisiko kansallinen määrittely riittävyydestä kuitenkin tarpeellinen? Ilman kansallista suositusta täydennyskoulutuksen määrästä on riski siitä, että täydennyskoulutus muodostuu säästökohteeksi, joka puolestaan heikentää potilasturvallisuutta. Perustelumuistiossa on selkeästi kuvattu monet eri oppimismenetelmät toteuttaa täydennyskoulutusta eri ympäristöissä. Tämä on tärkeää, jotta täydennyskoulutus ymmärretään laajasti monialaisessa ympäristössä.

3. Lausunnonantajan näkemykset täydennyskoulutuksen arvioinnista ja seurannasta (3 §)

Asetustekstissä hyvinvointialueiden tulee luoda edellytykset sen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön osaamistarpeiden arvioinnille ja ennakoinnille laadukkaiden ja vaikuttavien sosiaali- ja terveyspalveluiden toteuttamiseksi ja yhteensovittamiseksi. Tähän yhteyteen voisi lisätä viittauksen yhteistyöstä yliopiston, ammattikorkeakoulun, toisen asteen oppilaitosten ja muiden tarpeellisten koulutusorganisaatioiden kesken. Tukisi myös Järjestämislain mukaista henkeä yhteistyön tekemisestä työelämän ja koulutusorganisaatioiden kesken. Myös seuranta ja arviointi olisi yhteistyötä koulutusta järjestävien organisaatioiden ja työelämän kesken ja näin olisi edelleen mahdollisuus kehittää täydennyskoulutuksen laatua, sisältöjä, vaikuttavuutta sekä arvioida koulutuksesta aiheuttamia kustannuksia. Seurannan ja arvioinnin kansallinen määrittely, käsitteet ja tietoaihioiden määrittely mahdollistavat kansallisen vertailun hyvinvointialueiden kesken. Seurannan ja arvioinnin kansallisessa määrittelyssä tulisi kuulla työelämän organisaatioita, jotta käytettävät tunnusluvut olisivat saatavilla tietojärjestelmistä. Tämä luo perustan seurannan ja arvioinnin sekä kansallisen vertailun luotettavuudelle.

4. Lausunnonantajan näkemykset asetuksen voimaantulosta (4 §)

Aikataulu on haasteellinen, mikäli asetuksen edellyttämät kokonaisuudet ovat oltava jo valmiit 1.1.2024. Erityisesti, jos kansallista yhtenäisyyttä edistetään. Osa tiedoista on jo tuotannossa. Nopea voimaantulo antaa kuitenkin raamit yhdenmukaiselle kehittämistyölle. Hyvinvointialueiden kehittämistyö on vielä alussa, joten asetuksen linjausten toimeenpanolle ajankohta on hyvä.

5. Onko asetuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia asetuksella voidaan arvioida olevan?

Työelämän organisaatioiden mahdollisuus mahdollistaa täydennyskoulutukseen osallistumista hyvinvointialueiden taloudellisten reunaehtojen ja suurien säästövelvoitteiden toteuttamiseksi voivat vaikuttaa toteutuviin koulutusmääriin. Samoin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen riittämättömät henkilöstövoimavarat voivat osaltaan vaikeuttaa täydennyskoulutuksiin osallistumista. Koulutusorganisaatioiden mahdollisuus järjestää täydennyskoulutusta taloudellisten reunaehtojen vuoksi. Miten sosiaali- ja terveysministeriö, Valtiovarainministeriö ja Opetusministeriö osaltaan voivat tukea täydennyskoulutuksen toteutumista taloudellisesti?

6. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta?

Asetustekstin perustelumuistion mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksessa tulisi huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen integraatio, jolla pyritään asiakkaan ja potilaan näkökulmasta sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivaan kokonaisuuteen. Asetus ei ota kantaa integraation edellyttämiin uudenlaisiin osaamisalueisiin, tehtävänkuviin tai rakenteisiin. Ilman asianmukaisia tehtäviä ja rakenteita täydennyskoulutuksen hyödyt ja vaikuttavuus voivat jäädä saavuttamatta, eivätkä henkilöstön veto- ja pitovoimatekijöiksi vahvasti esitetyt urapolkumallit ja tehtäväkokonaisuudet toteudu.

Asetusteksti on niukkaa, mutta perustelumuistiossa kuvattu hyvin ja monipuolisesti kokonaisuutta.

Hietämäki Marja
Pohjois-Savon hyvinvointialue - Lausuntoon pyydetty kannanotot PSHVA:n toimialueilta.